

NHỮNG XU HƯỚNG TRONG QUAN HỆ THÁI LAN – MỸ DƯỚI THỜI TỔNG THỐNG JOE BIDEN

Nguyễn Hồng Quang

Viện nghiên cứu Đông Nam Á

Tóm tắt: Quan hệ Thái Lan - Mỹ trong những năm gần đây có nhiều biến động, đặc biệt từ sau cuộc đảo chính quân sự tại Thái Lan từ năm 2014, vì vậy Thái Lan hy vọng chính sách ngoại giao mới dưới thời tổng thống Joe Biden sẽ đem đến những thay đổi tích cực hơn trong quan hệ với Mỹ. Bài viết phân tích một số vấn đề nổi bật về xu hướng quan hệ Thái Lan – Mỹ dưới thời tổng thống Mỹ Joe Biden, một số điều chỉnh về đối ngoại của Mỹ với ASEAN. Tiếp theo phân tích một số tiến triển trong quan hệ Thái Lan - Mỹ trên một số phương diện như chính trị, kinh tế, hợp tác quân sự và đánh giá vị thế, vai trò của Thái Lan đối với chính sách của Mỹ trong khu vực. Để tăng cường quan hệ với Mỹ, Thái Lan cần điều chỉnh một số vấn đề trong nước đang gặp phải đó là: Về nhân quyền, các vấn đề an ninh con người, môi trường... Cuối cùng bài viết đánh giá quan hệ Thái Lan- Mỹ trong những năm tiếp theo, Thái Lan với vị trí địa chiến lược và là quốc gia đóng vai trò hàng đầu của ASEAN, sẽ tiếp tục đóng vai trò quan trọng trong mạng lưới an ninh của Mỹ trong khu vực.

Từ khóa: Quan hệ Thái Lan – Mỹ, đối ngoại Thái Lan, ngoại giao Thái Lan, đối ngoại Mỹ.

Nhận bài ngày 17.12.2022; gửi phản biện, chỉnh sửa, duyệt đăng ngày 20.1.2023

Liên hệ tác giả: Nguyễn Hồng Quang; Email: nghquang2002@yahoo.com

1. MỞ ĐẦU

Các cuộc bầu cử tổng thống Mỹ - một cường quốc có ảnh hưởng và tác động sâu rộng đến chính trị, kinh tế trên toàn thế giới, đều được các quốc gia quan tâm theo dõi. Cuộc bầu cử tổng thống Mỹ năm 2020, được đánh giá là đặc biệt bởi hai ứng cử viên ra tranh cử tổng thống có tuổi đời cao nhất trong lịch sử các cuộc bầu cử tổng thống Mỹ. Đại diện cho đảng Cộng hòa là Donal Trump 76 tuổi (đương kim tổng thống nhiệm kỳ 2017 - 2021) và đại diện đảng Dân chủ Joe Biden 78 tuổi, hai ứng cử có những cuộc đua kịch tính đến phút chót - và cuối cùng ông Joe Biden đã trúng cử trở thành tổng thống thứ 46 của nước Mỹ. Sau khi nhậm chức vào ngày 21/1/2021, Tổng thống Joe Biden đã hủy bỏ nhiều quy định dưới thời người tiền nhiệm Donald Trump, nhằm chứng minh với người dân Mỹ rằng ông sẽ giữ lời hứa của mình. Để xây dựng chính sách ngoại giao “Nước Mỹ trở lại”, Joe Biden đã đề ra chính sách đối ngoại nhằm phục vụ trực tiếp cho số đông và tầng lớp hạ trung trong xã hội, phục vụ cho sự phục hồi về kinh tế và công nghệ cao của nước Mỹ. Ông Joe Biden quan tâm đến chính sách

đối ngoại với Trung Quốc, quốc gia cạnh tranh ảnh hưởng với Mỹ tại ASEAN, từ bỏ việc coi Trung Quốc là “đối thủ chiến lược” để chuyển sang “vừa hợp tác, vừa cạnh tranh” dựa trên phương châm “hợp tác khi có thể, đối đầu khi cần thiết và đối kháng trong một số lĩnh vực nhất định”. Quan điểm này được Mỹ xác định dựa trên phương châm “3C” (Cooperation - hợp tác, Competition - cạnh tranh, Confrontation - đối đầu). Chính sách “Nước Mỹ trở lại” của Tổng thống Joe Biden sẽ khác biệt với chính sách “Nước Mỹ trên hết” của cựu Tổng thống Donald Trump, ông Biden tập trung vào thúc đẩy hợp tác để cùng giải quyết những vấn đề mang tính toàn cầu nhằm mục đích khôi phục vị thế của Mỹ trên trường quốc tế. Thái Lan một quốc gia đồng minh của Mỹ, gần đây do tình hình chính trị bất ổn trong nước, dẫn đến các cuộc đảo chính quân sự đã có những tác động xấu đến quan hệ Thái Lan – Mỹ, chính vì vậy Thái Lan cũng mong đợi chính sách ngoại giao của Mỹ dưới thời tổng thống Joe Biden sẽ cải thiện mối quan hệ giữa hai nước.

2. NỘI DUNG

2.1. Một số chính sách đối ngoại mới của tổng thống Joe Biden đối với ASEAN

Để bắt tay triển khai chính sách ngoại giao của mình, tổng thống Joe Biden đã bổ nhiệm các nhà ngoại giao Mỹ có uy tín trong khu vực và chính sách Đông Nam Á của Mỹ thời Joe Biden được đánh giá thuận lợi hơn so với chính sách Đông Nam Á của Mỹ thời chính quyền Trump. Trong quan hệ với ASEAN, Mỹ dần bỏ các chính sách trừng phạt thương mại với Thái Lan, Malaysia, Indonesia, Singapore, nhưng vẫn tiếp tục duy trì các biện pháp này với Myanmar, Campuchia,... tiếp tục ủng hộ vai trò trung tâm của trong các vấn đề như Biển Đông¹. Mặc dù vậy, những hy vọng hồi sinh mối quan hệ Mỹ - ASEAN đã trở nên lạnh nhạt của dưới thời Donald Trump vẫn chưa thành hiện thực sau gần nửa năm ông Joe Biden lên nắm quyền. Dưới thời Tổng thống Donald Trump, ông đã liên tiếp bỏ qua hai hội nghị cấp cao hàng năm của ASEAN, trong khi các cường quốc đối thủ lớn như Trung Quốc và Nga vẫn duy trì đại diện cấp cao tại sự kiện khu vực. Trong hướng dẫn Chiến lược an ninh quốc gia tạm thời vào tháng 3/2021, chính quyền Joe Biden cũng không nhấn mạnh đến các đồng minh lâu năm của mình ở Đông Nam Á là Philippines và Thái Lan. Có thể nói, quan hệ ngoại giao song phương Mỹ - ASEAN cho đến nay chưa đáp ứng được những kỳ vọng đó. Nhận xét một cách công bằng, chính quyền Biden đã cố gắng liên hệ sớm với các đối tác ASEAN khi ngoại trưởng Blinken tổ chức các cuộc đàm phán song phương với bảy thành viên ASEAN.

Trên thực tế, sau cuộc bầu cử năm 2020, nhiều người đã lạc quan về mối quan hệ Mỹ - ASEAN sẽ được hồi sinh dưới thời chính quyền Biden. Trong cuộc khảo sát hàng năm về các nhà lãnh đạo tư tưởng và hoạch định chính sách trong khu vực, của viện ISEAS Yusof-Ishak tại Singapore đã đưa ra: có tới 61,5% người được hỏi ủng hộ mối quan hệ chặt chẽ hơn với chính quyền Mỹ hơn là với Trung Quốc. Bên cạnh đó Mỹ đã và đang đối mặt với một cuộc chiến khó khăn để cạnh tranh với Trung Quốc trong việc cung cấp vốn đầu tư trực tiếp nước ngoài (FDI) để phát triển cơ sở hạ tầng trong khu vực. Mặc dù vậy ASEAN vẫn nằm trong chiến lược ngoại giao của Mỹ, như ông Daniel Krittenbrink nhấn mạnh: “ASEAN

¹ Lộc Thị Thủy (2021). Chính sách đối ngoại của Mỹ dưới thời tổng thống Joe Biden. *Tạp chí Cộng sản*.

sẽ đóng vai trò trung tâm trong chiến lược Ấn Độ Dương- Thái Bình Dương của Mỹ”. Trong một cuộc trả lời phỏng vấn, người phát ngôn Bộ ngoại giao Mỹ, Ned Price trả lời Foreign Policy: “Chính quyền Mỹ cam kết hướng tới vai trò trung tâm của ASEAN và vai trò thiết yếu của ASEAN trong cấu trúc Ấn Độ - Thái Bình Dương,... chính quyền Biden cam kết mở rộng sự tham gia của Hoa Kỳ với ASEAN”.

2.2. Tiến triển quan hệ Thái Lan-Mỹ trong dưới thời tổng thống Joe Biden

Quan hệ về chính trị ngoại giao: Thái Lan và Mỹ đã có mối quan hệ tương đối tốt đẹp từ trong lịch sử, cho đến nay hai nước đã trải qua mỗi quan hệ kéo dài 188 năm. Thông điệp đối ngoại đáng chú ý nhất được nhắc đến trong bài diễn văn của tổng thống Joe Biden, là lời cam kết sẽ tái thiết các mối quan hệ đồng minh của Mỹ và đưa Mỹ trở thành "tấm gương sáng" của thế giới. Thái Lan là đối tác quan trọng của Hoa Kỳ trong khu vực, sự phát triển của quan hệ và hợp tác giữa hai bên trên mọi phương diện như chính trị, kinh tế, hợp tác quân sự. Trước khi rời nhiệm tại Thái Lan tháng 1/2021, đại sứ Michael George DeSombre đã khẳng định “Hoa Kỳ sẽ tiếp tục sẵn sàng tiếp nối mối quan hệ hợp tác tốt đẹp giữa hai bên ngày càng chặt chẽ hơn và, tiếp tục thúc đẩy hợp tác giữa Thái Lan và Hoa Kỳ đặc biệt là hợp tác giữa khu vực tư nhân và sẵn sàng hỗ trợ khu vực tư nhân Thái Lan muốn mở rộng đầu tư sang Hoa Kỳ”².

Tháng 6 năm 2021, thứ trưởng ngoại giao Mỹ Wendy Sherma, đã có chuyến thăm đến Đông Nam Á, đây là đầu tiên một quan chức cấp cao Mỹ kể từ khi Joe Biden lên nắm quyền và chuyến thăm này diễn ra trong bối cảnh Trung Quốc cũng đang tăng cường cam kết ngoại giao với khu vực. Trong buổi hội đàm ngày 2/6/2021 tại Bangkok, thủ tướng Thái Lan Prayut Chan O-cha bày tỏ hy vọng Mỹ và Thái Lan khẳng định tiếp tục xây dựng quan hệ hữu nghị và hợp tác vững mạnh hơn. Về phía Mỹ, thứ trưởng Ngoại giao Sherman đã ca ngợi tình hữu nghị lâu đời giữa hai nước, và trước tình hình cấp bách của dịch bệnh, Mỹ sẵn sàng giúp Thái Lan mua vắc-xin ngừa COVID-19. Từ khi đại dịch Covid -19 bùng phát, Mỹ có chính sách hỗ trợ y tế và tài chính cho nhiều quốc gia, trong đó có Thái Lan, nhằm giúp quốc gia này vượt qua khủng hoảng đại dịch COVID-19. Bên cạnh đó Thái Lan và Mỹ cũng thảo luận về vấn đề khí hậu, nền kinh tế xanh-tuần hoàn-sinh học (BCG), nạn buôn người và tình hình ở Myanmar. Thái Lan được đánh giá là có lợi thế hơn các quốc gia ASEAN khác trong quan hệ với Trung Quốc, vì Thái Lan không phải là bên trực tiếp liên quan trong xung đột Biển Đông. Thái Lan có quan hệ tốt với cả Mỹ và Trung Quốc. Sau cuộc đảo chính tại Thái Lan năm 2014, trong quan hệ với Trung Quốc, Thái Lan gặp thuận lợi trên nhiều lĩnh vực từ chính trị, kinh tế đến văn hoá, trong khi đó quan hệ với Mỹ, Thái Lan phải chịu nhiều áp lực như: tiêu chuẩn lao động, vấn đề dân chủ, đặc biệt là các vấn đề về tự do và nhân quyền. Thái Lan cũng phải giải quyết các vấn đề như: sở hữu trí tuệ, đánh bắt chế biến thủy sản,... cản trở về các tiêu chuẩn để được quốc tế chấp nhận trong các hiệp định thương mại,... Vì vậy, Thái Lan tiếp tục cần phải duy trì sự cân bằng tốt giữa Trung Quốc và Mỹ, và tránh sự gây sức ép từ cả hai bên³. Tháng 5 năm 2021, Bộ ngoại giao Thái Lan đã tổ chức Đối thoại

² Thủ tướng trao đổi với các Đại sứ Hoa Kỳ để tiếp tục hợp tác đặc biệt là trong thương mại và đầu tư ngày 19 tháng 1 năm 2021.

³ Ilada (2021, ngày 31 tháng 1). *Thái Lan phải tuân thủ các tiêu chuẩn quốc tế. trước khi có quan hệ với Hoa Kỳ trong thời kỳ Biden*. Workpointtoday.

chiến lược Thái Lan – Mỹ lần thứ 7 thông qua hội nghị trực tuyến, hai bên đã đánh giá lại các mối quan hệ song phương và các ưu tiên chiến lược chung. Thái Lan và Mỹ tái khẳng định mối quan hệ đối tác lâu dài và bền chặt, đồng thời mong muốn tăng cường gắn bó song phương và cùng nhau hợp tác trong các vấn đề liên quan. Cả hai bên đều nhắc lại tầm quan trọng của liên minh an ninh và quốc phòng mạnh mẽ Thái Lan – Mỹ, vốn từ lâu đã đóng góp vào hòa bình và thịnh vượng của khu vực và vẫn là nền tảng của các mối quan hệ lâu dài. Thái Lan và Mỹ tiếp tục thảo luận về các cách thức để tăng cường hơn nữa hợp tác an ninh, bao gồm giải quyết các thách thức an ninh phi truyền thống như an ninh mạng, y tế, an ninh con người và buôn bán người, cùng những thách thức khác. Cuộc đối thoại này cũng nhấn mạnh mối quan hệ kinh tế song phương tiếp tục duy trì hợp tác chặt chẽ bất chấp những thách thức do đại dịch COVID-19 gây ra. Hai nước đã trao đổi về bối cảnh chiến lược khu vực, đặc biệt là những diễn biến quan trọng của khu vực và những thách thức chung, về các cách thức thúc đẩy hợp tác ở cấp tiểu vùng và khu vực thông qua các khuôn khổ khu vực và tiểu vùng hiện có như APEC, ASEAN, ACMECS và Đối tác Mekong-Hoa Kỳ⁴.

Tiếp theo, vào tháng 8 năm 2021, bà Linda Thomas-Greenfield, Đại sứ Mỹ tại Liên hợp quốc đã có chuyến thăm Thái Lan, trong chuyến thăm này Mỹ đã tặng Thái Lan 1 triệu liều vắc xin. Tại cuộc hội đàm, Thái Lan tiếp tục khẳng định có quan điểm chính sách nhất quán và sẵn sàng hợp tác trong các vấn đề, bao gồm hợp tác phát triển ở cả cấp song phương cũng như đa phương để giải quyết các thách thức hiện tại và tương lai. Mỹ cũng nhấn mạnh vào việc duy trì mối quan hệ thân thiết với Thái Lan như một người bạn thân lâu đời, và đánh giá cao vai trò hàng đầu của Thái Lan trong khu vực do đó quan hệ Thái-Mỹ có một tương lai gắn liền với nhau. Thái Lan và Mỹ đã trao đổi quan điểm về tình hình của Myanmar như việc cung cấp hỗ trợ nhân đạo cho Myanmar. Thái Lan cũng thể hiện sẵn sàng hợp tác với cộng đồng quốc tế và Mỹ để đạt được các giải pháp bền vững, hỗ trợ những người tị nạn từ các nước láng giềng. Từ đầu năm 2020, Mỹ là quốc gia đầu tiên hỗ trợ Thái Lan về thiết bị y tế, bộ dụng cụ PPE, tiền để cải thiện các phòng thí nghiệm và tăng cường khả năng giám sát dịch bệnh, và hỗ trợ tài chính cho các tổ chức quốc tế ở Thái Lan như UNICEF nhằm nỗ lực ngăn chặn sự lây lan của COVID-19 trong các cộng đồng bị ảnh hưởng. Tính từ năm 2020 đến nay, viện trợ của Mỹ cho Thái Lan không bao gồm vắc- xin là khoảng 40 triệu USD. Ngoài trao tặng Thái Lan hơn 1,5 triệu liều vắc xin trong tháng 8/2021, sau đó phía Mỹ đã cung cấp cho Thái Lan thêm 1 triệu liều vắc-xin và viện trợ 5 triệu USD, để giúp Thái Lan trong cuộc chiến chống COVID-19. Song song với vấn đề viện trợ, Thái Lan và Mỹ đều coi trọng đến vấn đề biến đổi khí hậu, phía Thái Lan đánh giá cao tổng thống Biden đã coi trọng Hiệp định Paris, và cho rằng môi trường là vấn đề then chốt của chính phủ Thái Lan. Thái Lan đang thực hiện chính sách giảm phát thải Carbon dioxide xuống 0 (Carbon Neutrality) trong vòng 2065 - 2070 và hỗ trợ đầu tư vào mô hình kinh tế BCG (Bio - Circular - Green Economy Model), vì vậy hoan nghênh nếu khu vực tư nhân Mỹ đầu tư vào Thái Lan. Một trong những hợp tác quan trọng nhất giữa Thái Lan và Mỹ là sức khỏe cộng đồng, cơ quan hợp tác quốc tế của Trung tâm kiểm soát và phòng ngừa dịch bệnh Hoa Kỳ (CDC)-

⁴ Bộ Ngoại giao, Vương quốc Thái Lan (2021). Thứ trưởng thường trực Bộ Ngoại giao Thái Lan Tái khẳng định quan hệ Đối tác lâu dài và bền chặt và thúc đẩy tăng cường cam kết song phương giữa Thái Lan và Hoa Kỳ tại Đối thoại Chiến lược Thái Lan - Hoa Kỳ lần thứ 7 ngày 22/5/2021

cơ quan lớn nhất bên ngoài Mỹ ở Thái Lan đã hợp tác chặt chẽ với bộ y tế công cộng Mỹ từ hơn 40 năm qua. Bên cạnh đó Mỹ ủng hộ Thái Lan tập trung vào giải quyết khủng hoảng khí hậu và thúc đẩy phục hồi kinh tế bền vững từ đại dịch COVID-19. Gần đây, các quan chức Thái Lan đã thảo luận về việc liệu họ có nên mua máy bay chiến đấu F-35 từ Mỹ hay không, điều này cũng gây ra các cuộc tranh luận trong nước về việc liệu các máy bay phản lực này, giống như tàu ngầm, có tiết kiệm chi phí hay không,...

Về cơ bản trong lĩnh vực hợp tác chính trị ngoại giao giữa Thái Lan và Mỹ, vẫn còn tồn đọng một số vấn đề, các thành viên của ủy ban (CDC) đối ngoại Thượng viện Hoa Kỳ cùng với một nhóm thượng nghị sĩ ủng hộ cuộc đấu tranh của phong trào ủng hộ dân chủ đã kêu gọi chính phủ Thái Lan ngừng kiện tụng, đe dọa và thả các nhà hoạt động chính trị ôn hòa. “Thái Lan là một đồng minh mạnh mẽ của Mỹ, cả về sự ổn định và nền kinh tế, người Thái có lịch sử phát triển nền dân chủ. Tôi kêu gọi các nhà lãnh đạo Thái Lan lắng nghe tiếng nói của người dân và giữ nguyên tắc dân chủ ở trung tâm của chính phủ”. Bên cạnh đó Mỹ đánh giá cao vai trò dẫn dắt và ủng hộ chương trình nghị sự của Thái Lan trong năm đảm nhiệm vai trò chủ nhà APEC 2022, và Mỹ cũng đã đề nghị Thái Lan phối hợp chuẩn bị chương trình nghị sự cho năm APEC 2023 do Mỹ đăng cai.

Quan hệ về kinh tế: Mối quan hệ kinh tế giữa Thái Lan và Mỹ đã hình thành từ gần 200 năm trước đây, hai bên đã ký Hiệp ước thân thiện và quan hệ kinh tế Mỹ-Thái Lan năm 1833, thường được gọi là Hiệp ước thân thiện. Hiệp ước Thân thiện là một mối quan hệ kinh tế đặc biệt giữa Mỹ và Vương quốc Thái Lan mang lại các quyền và lợi ích đặc biệt cho công dân Mỹ muốn thành lập doanh nghiệp của mình ở Thái Lan. Hiện nay Thái Lan, nền kinh tế lớn thứ hai trong ASEAN sau Indonesia, là một quốc gia có thu nhập trung bình cao với nền kinh tế mở, tổng sản phẩm quốc nội (GDP) là 503,5 tỷ USD. Năm 2020, nền kinh tế Thái Lan suy giảm 6,1%, so với mức tăng trưởng 2% trong năm 2019⁵. Từ năm 2002, hai nước đã ký Hiệp định khung về thương mại và đầu tư Mỹ - Thái Lan (TIFA) đã cung cấp khuôn khổ chiến lược và các nguyên tắc cho đối thoại và hợp tác về các vấn đề thương mại và đầu tư giữa Mỹ và Thái Lan. Trong cuộc họp TIFA Mỹ-Thái Lan gần đây, hai bên tái khẳng định tầm quan trọng của việc cùng nhau hợp tác nhằm tăng cường mối quan hệ thương mại song phương và thảo luận các vấn đề liên quan đến đánh giá Hệ thống ưu đãi chung, nông nghiệp, hải quan, bảo hộ sở hữu trí tuệ và thực thi, và lao động. Mỹ là nền kinh tế lớn nhất thế giới (chiếm 24% GDP toàn cầu) và là thị trường xuất khẩu lớn nhất của Thái Lan (15% tổng kim ngạch xuất khẩu của Thái Lan). Theo ước tính của quỹ tiền tệ thế giới (IMF) năm 2021, GDP của Thái Lan ở mức 538,7 tỷ USD (tháng 4 năm 2021), nền kinh tế lớn thứ hai trong ASEAN và lớn hơn một số thành viên của G20.

Theo cục xúc tiến thương mại quốc tế (DITP) đánh giá các chính sách thương mại của tân tổng thống Joe Biden sẽ thúc đẩy thương mại giữa Thái Lan và Mỹ, nếu quyết định của nhà lãnh đạo mới duy trì các chính sách của Donal Trump đối với Trung Quốc sẽ cho phép Thái Lan tiếp tục cung cấp một số mặt hàng nhất định và có khả năng sẽ tăng xuất khẩu của Thái Lan sang Mỹ tăng 4% trong năm 2021. Các chính sách của Tổng thống Biden và dự đoán chúng là tích cực cho mối quan hệ của Mỹ với châu Á, tạo cơ hội cho các con đường

⁵ Quản lý thương mại quốc tế Bộ thương mại Hoa Kỳ (2022). *Hướng dẫn Thương mại Quốc gia Thái Lan*.

thương mại và đầu tư cho các doanh nghiệp Thái Lan tại Mỹ⁶. Chính sách thương mại của ông Joe Biden, được đánh giá sẽ ảnh hưởng đến thương mại quốc tế của Thái Lan, không những vậy còn ảnh hưởng tích cực đến mối quan hệ của Mỹ với các nước châu Á. Chính sách mới dự báo sẽ tạo cơ hội tăng cường hợp tác trong thương mại và đầu tư của các doanh nghiệp Mỹ tại Thái Lan, và tăng cơ hội cho người Thái đầu tư vào Mỹ. Đặc biệt là các sản phẩm có các biện pháp thương mại cao hoặc Thái Lan đã giảm khả năng cạnh tranh do sử dụng Hoa Kỳ làm cơ sở sản xuất, sẽ được hưởng lợi từ việc Mỹ không dỡ bỏ ngay lập tức thuế quan đối với hàng hóa nhập khẩu của Trung Quốc. Điều này cho phép Thái Lan vẫn có thể tận dụng lợi thế xuất khẩu có thể thay thế các sản phẩm từ Trung Quốc.

Về thương mại: Năm 2020, tổng kim ngạch thương mại giữa hai nước đạt trị giá 48,77 tỷ USD, trong đó Thái Lan xuất khẩu trị giá 37,6 tỷ USD, nhập khẩu 11,17 tỷ USD. Cán cân thương mại với Mỹ là 26,43 tỷ USD, về thứ hạng Mỹ là đối tác thương mại lớn thứ ba của Thái Lan. Các mặt hàng xuất khẩu hàng đầu của Thái Lan vào Mỹ là: dầu mỏ, vi mạch tích hợp điện tử, đậu nành, linh kiện và phụ kiện cho máy kéo, và thiết bị điện (. Thái Lan là nhà cung cấp hàng hóa lớn thứ 16 của Mỹ, năm 2020 Mỹ nhập khẩu từ Thái Lan tổng trị giá 37,6 tỷ USD, ước tính tăng 12,41% so với năm 2019. Hiện nay Mỹ đưa ra chương trình cung cấp ưu đãi thuế quan Hệ thống ưu đãi chung (GSP) cho các nước chậm và đang phát triển, trong đó Thái Lan cũng là một trong những quốc gia được hưởng GPS này. Mục tiêu của GSP là nhằm mục đích tăng trưởng kinh tế của các đối tác thương mại đủ điều kiện và cũng để hỗ trợ nền kinh tế Mỹ. Sản phẩm từ các quốc gia đã được cấp quyền GSP có thể cạnh tranh trên thị trường Mỹ. Hầu hết các sản phẩm theo hiệp định GSP là sản phẩm công nghiệp, bao gồm các sản phẩm khác như sản phẩm hóa chất. Khoáng sản và đá xây dựng đồ trang trí, thảm, nông sản và một số loại thủy sản. Ví dụ các sản phẩm không nằm trong hệ thống đặc quyền này là: Quần áo và quần áo, đồng hồ, giày dép, túi xách và hành lý, v.v. Với mục tiêu giảm thâm hụt thương mại với Thái Lan, Mỹ đã sử dụng các biện pháp đơn phương để gây sức ép Thái Lan điều chỉnh chính sách thương mại có lợi hơn cho lợi ích của Mỹ, chẳng hạn như đình chỉ Hệ thống ưu đãi chung (GSP) đối với các sản phẩm của Thái Lan, chỉ trích Thái Lan có vấn đề về quyền lao động, vi phạm quyền sở hữu trí tuệ và lao động trẻ em, gây áp lực buộc Thái Lan thay đổi luật và mở cửa thị trường cho các sản phẩm và đầu tư từ Mỹ.

Về đầu tư: Năm 2020, Mỹ trở thành nhà đầu tư nước ngoài lớn thứ ba của Thái Lan với trị giá 17,5 tỷ USD, năm 2019, đầu tư trực tiếp của Mỹ (FDI) vào Thái Lan trị giá là 7 tỷ USD, tăng 4,6% so với năm 2018.. Đầu tư của các công ty Mỹ vào Thái Lan chủ yếu thuộc lĩnh vực sản xuất, bán buôn và ngân hàng. Cũng trong năm 2019, Thái Lan đầu tư vào Mỹ là 9 tỷ USD, giảm 10,9% so với năm 2018. Hầu hết các công ty Thái Lan đều hoạt động trong lĩnh vực sản xuất, bán buôn và ngân hàng, 6 ngành công nghiệp Thái Lan đầu tư nhiều nhất vào Hoa Kỳ: 1 nhựa; 2 hóa chất; 3 đồ ăn thức uống; phụ tùng xe hơi; 5 phần mềm và dịch vụ công nghệ thông tin; 6 thiết bị xây dựng. Gần đây nhất, vào tháng 7/2022 trong chuyến thăm và làm việc tại Thái Lan, bộ trưởng ngoại giao Mỹ Blinken đã hoan nghênh Thái Lan ủng hộ kế hoạch của Tổng thống Mỹ Joe Biden về việc kết nối khu vực Đông Nam

⁶ Boris Sullivan (2021, ngày 2 tháng 2). *Chính sách Quản lý Biden có thể có ý nghĩa gì đối với Chính sách Thương mại Thái Lan và Châu Á.*

Á với các doanh nghiệp thúc đẩy năng lượng xanh, và các công ty này đã cam kết đầu tư vào Thái Lan 2,7 tỷ USD.

2.3. Những điều chỉnh của Thái Lan trong quan hệ với Hoa Kỳ

Sau cuộc bầu cử tổng thống Mỹ năm 2020, dư luận Thái Lan vẫn có những lo ngại rằng chính phủ Biden sẽ sử dụng các vấn đề nhân quyền nhằm gây áp lực buộc chính phủ Thái Lan phải hành động theo yêu cầu của Mỹ, đó là các vấn đề Thái Lan đang gặp phải như: an ninh con người, như quyền của người khuyết tật, quyền của người lao động nhập cư, thúc đẩy vai trò và quyền của phụ nữ, quyền tôn giáo chống bóc lột trẻ em chống buôn bán người và nhập cư bất hợp pháp,... Vì vậy chính phủ Thái Lan cần có những thay đổi cách tiếp cận đối với những vấn đề nêu trên và đưa ra chiến lược truyền thông để Mỹ thấy được giá trị và vai trò của Thái Lan như là cầu nối giữa Hoa Kỳ với khu vực tiểu vùng Mekong⁷. Trong báo cáo thường niên của Chính phủ Hoa Kỳ về tình hình buôn bán người trên toàn cầu Thái Lan được xếp vào nhóm 2 trong danh sách các quốc gia cần theo dõi về buôn bán người (Tier Two Watchlist) trong báo cáo năm 2016 và 2017, sau khi nằm trong danh sách tồi tệ nhất của loại nhóm 3 (Tier 3) vào năm 2014 và 2015.

Chính sách tiếp theo mà ông Joe Biden đã công bố rõ ràng là gia nhập lại Hiệp định Paris là một hiệp định thuộc Công ước khung của Liên hợp quốc về biến đổi khí hậu, do vậy Mỹ sẽ quan tâm nhiều hơn đến vấn đề nóng lên toàn cầu sử dụng năng lượng hóa thạch,... do đó Thái Lan phải cân trọng và chuẩn bị trong vấn đề này. Các lĩnh vực về năng lượng tái tạo, xe điện của Thái Lan cũng có thể ảnh hưởng vì Thái Lan là cơ sở sản xuất các dòng xe sử dụng động cơ đốt trong, nếu Mỹ tập trung phát triển ô tô điện, Thái Lan có thể bị ảnh hưởng trong các lĩnh vực sản xuất liên quan, và phải chuyển sang phát triển xe điện nhanh hơn... Thái Lan cũng phải chuẩn bị đối phó trước để không ảnh hưởng đến biểu thuế ưu đãi (GSP) một lần nữa,... Thái Lan nên chuẩn bị một quá trình đàm phán với Mỹ, một cách chủ động trước hết hãy giải thích các tiêu chuẩn của nhà nước pháp quyền của Thái Lan, hay có thể tìm một người trung gian để giúp liên lạc với chính phủ Mỹ, để hiểu các vấn đề của Thái Lan,... Khả năng ảnh hưởng đến Thái Lan trước hết là vấn đề biển Đông, Hiệp định đối tác xuyên Thái Bình Dương (TPP) hay Hiệp định đối tác toàn diện và tiến bộ xuyên Thái Bình Dương (CPTPP), do đó, Thái Lan có thể buộc phải chọn một bên giữa Mỹ và Trung Quốc, Thái Lan nên tham khảo ý kiến của ASEAN để đưa ra lập trường của mình thay cho ASEAN. Nếu Thái Lan và ASEAN có thể giải thích trong một số vấn đề cần hợp tác với Trung Quốc như: Dự án con đường tơ lụa, phát triển tàu cao tốc không phải là một vấn đề ảnh hưởng đến Mỹ, đồng thời, Thái Lan tiếp tục phải duy trì một liên minh quân sự với Mỹ trong hợp tác quân sự như tập trận trung Hổ mang vàng (Gold Cobra). Các doanh nhân Thái Lan nên xúc tiến việc tìm cách trở thành một phần của chuỗi cung ứng các sản phẩm được kỳ vọng sẽ được hưởng lợi từ CPTPP, như điện tử, dệt may và thủy sản, tại Việt Nam để tìm kiếm cơ hội từ Mỹ.

Đối với hoạt động xúc tiến xuất khẩu vào thị trường Mỹ, Thái Lan cần tập trung đẩy mạnh các sản phẩm và dịch vụ tiềm năng bằng các sản phẩm nông nghiệp và nông sản chế

⁷ Hội nghị bàn tròn các học giả trẻ ISC lần thứ 3 (YSR) Chủ đề “Bầu cử Hoa Kỳ 2020: Hàm ý cho Khu vực” Ngày 13 tháng 11 năm 2020.

biển như thực phẩm chế biến, sản phẩm hữu cơ, gạo, trái cây, thảo mộc,... chú trọng các hoạt động quảng bá. và quảng bá thông qua phương tiện truyền thông xã hội Doanh nghiệp giải trí và khởi nghiệp sẽ có thể tham gia vào các hoạt động triển lãm dưới dạng trực tuyến và cho đồ nội thất và trang trí nhà cửa tham gia triển lãm thương mại tại Mỹ, cũng như tổ chức triển lãm thương mại trực tuyến giới thiệu về các sản phẩm thực phẩm, thiết bị y tế (PPE), thiết bị điện thiết bị điện tử, đá quý và đồ trang sức,... để tăng cơ hội đàm phán kinh doanh cho các doanh nhân Thái Lan. Ngoài ra, trọng tâm sẽ là tổ chức các cuộc đàm phán kinh doanh trực tuyến đối với các sản phẩm có tiềm năng và yêu cầu cao tại thị trường Mỹ. Chính sách kinh tế mới của Joe Biden nhằm mục đích làm cho người Mỹ chi nhiều tiền hơn để mua và hỗ trợ các sản phẩm nội địa và kích thích nền kinh tế trong nước, do đó Thái Lan có thể bị ảnh hưởng đến xuất khẩu do chính sách mua hàng của Mỹ, rõ ràng việc thúc đẩy chính sách này có thể làm giảm nhu cầu đối với hàng hóa nhập khẩu từ nước ngoài, bao gồm cả từ Thái Lan. Với những hoạt động ngoại giao gần đây giữa Mỹ và Thái Lan, có thể khẳng định rằng Thái Lan không thua kém bất kỳ quốc gia nào trong khu vực về số lượng chuyên thăm cấp cao và được Mỹ coi trọng. Theo ông Paul Chambers, giám đốc nghiên cứu tại viện các vấn đề Đông Nam Á, Thái Lan: “Việc thúc đẩy trở lại quan hệ với Mỹ đồng nghĩa Thái Lan đang đặt mình vào vị trí trung tâm trong cuộc chiến địa chính trị giữa Mỹ và Trung Quốc ở Đông Nam Á”. Bên cạnh đó Thái Lan và Mỹ tiếp tục chia sẻ cam kết về các giá trị giống nhau về dân chủ, nhân quyền, quyền lao động, pháp quyền, an ninh và thịnh vượng.

3. KẾT LUẬN

Đánh giá về tổng thể quan hệ Thái Lan - Mỹ từ hơn một trăm năm qua, đã phát triển theo chiều hướng tích cực, ngoại trừ trường hợp quân đội Thái Lan thực hiện các cuộc đảo chính quân sự đã làm gián đoạn và giảm cấp độ quan hệ ngoại giao giữa hai nước. Xác định Thái Lan là đối tác quan trọng của Mỹ, vào năm 2003, cựu tổng thống Mỹ George W. Bush đã gọi Thái Lan là "đồng minh lớn ngoài NATO". Mỗi quan hệ giữa hai nước bắt đầu có dấu hiệu xấu đi từ năm 2014, sau khi Thái Lan xảy ra cuộc đảo chính quân sự, buộc Mỹ phải kích hoạt các đạo luật nhằm hạn chế quan hệ quốc phòng với Thái Lan. Trong khi đó Trung quốc đã tận dụng cơ hội quan hệ Mỹ - Thái Lan có chiều hướng xấu đi, và nhanh chóng lấp chỗ trống, tăng cường hợp tác về kinh tế và quân sự như tăng cường đầu tư kinh tế vào Thái Lan và thường xuyên tổ chức các cuộc diễn tập quân sự, song song với các hợp đồng mua bán vũ khí lớn. Dưới nhiệm kỳ của tổng thống Joe Biden đã có nhiều thay đổi chính sách ngoại giao mới đối với Đông Nam Á trong đó có Thái Lan, được đánh giá là thân thiện hơn thời tổng thống Donald Trump. Cùng với cuộc bầu cử dân sự năm 2019, Thái Lan đã có nhiều thay đổi tích cực về chính trị, đối nội và đối ngoại, chính quyền Joe Biden đã có cách tiếp cận tích cực hơn với chính phủ dân sự Thái Lan. Dự báo dưới thời tổng thống Joe Biden, Thái Lan sẽ tiếp tục đóng vai trò quan trọng trong mạng lưới an ninh của Mỹ trong khu vực. Hiện nay khi sự cạnh tranh giữa Mỹ và Trung Quốc ngày càng gia tăng, vị trí địa chiến lược quan trọng của Thái Lan vẫn là quốc gia đóng vai trò cân cân quyền lực giữa Mỹ và Trung quốc. Do đó, Thái Lan có nhiều cơ hội để điều chỉnh lại bối cảnh an ninh quốc tế hiện tại vì lợi ích của chính mình. Trên thực tế, người hiểu rõ nhất về giá trị chiến lược của mối quan hệ Thái Lan - Mỹ là cựu đại sứ Mỹ Michael DeSombre, tháng 1/2021 đã nhấn mạnh: “*Mỹ là một người bạn tốt đối với Thái Lan*”. Cùng với sự phát triển của các quốc gia ở tiểu vùng

sông Mekong, vai trò của Thái Lan là không thể thiếu trong việc quản lý và tập hợp các nguồn lực và khả năng cơ động của khu vực. Có thể thấy rằng chỉ vài tháng sau chính phủ của Joe Biden hoàn chỉnh, các nhà chức trách Hoa Kỳ liên tiếp đến thăm Thái Lan cũng như, các cuộc điện đàm và thảo luận qua các cuộc hội nghị trực tuyến giữa hai nước. Điều này càng khẳng định tầm quan trọng của Thái Lan như một đối tác chiến lược thân thiết và lâu dài của Mỹ trong khu vực.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Phạm Cao Cường (2021). *Sự can dự về an ninh của Mỹ với Đông Nam Á dưới thời chính quyền Bill Clinton và George W. Bush*. Nhà xuất bản Khoa học Xã hội.
2. Nguyễn Hồng Quang (2020). Đàm phán hiệp định thương mại tự do (FTA) Thái Lan - EU: Tiến Trình Đàm phán và nhân tố tác động. *Tạp chí Khoa học – Trường Đại học Thủ đô Hà Nội*, số 38.
3. Nguyễn Hồng Quang (2022). Một số đặc điểm nổi bật của kinh tế Thái Lan từ năm 2014 đến nay. *Tạp chí nghiên cứu Đông Nam Á*, số 5, tr.26-37.
4. Trịnh Đình Việt (2021). Chính sách biển Đông của Mỹ, vấn đề đặt ra cho Việt Nam trong vấn đề bảo vệ chủ quyền biển đảo hiện nay. *Tạp chí Nghiên cứu Đông Nam Á*, số 2, tr.36-42.
5. Trần Lê Minh Trang (2022), ASEAN trong chính sách của Myaxhai năm đầu cầm quyền của tổng thống Joe Biden. *Tạp chí Nghiên cứu Đông Nam Á*, số 11, tr.21-31.
6. Cù Chí Lợi (2022). Xu hướng trong quan hệ của Mỹ với Đông Nam Á, dưới thời tổng thống Joe Biden. *Tạp chí Nghiên cứu Đông Nam Á*, số 1, tr.25-35.
7. Nguyễn Huy Hoàng (2022). Cách thức ASEAN đảm bảo vai trò trung tâm và lợi ích trong bối cảnh cạnh tranh nước lớn tại khu vực. *Tạp chí Nghiên cứu Đông Nam Á*, số 6, tr.3-11.
8. Apisake Monthienwichiencha (2022). At the Crossroads: Thai-American Relations during the Time of Covid-19. *CRMA Journal of Humanities and Social Science*, vol.9, pp.82-94.

TRENDS IN THAILAND-US RELATIONS UNDER JOE BIDEN'S PRESIDENCY

Abstract: *Thailand-US relations in recent years have been volatile, especially since the military coup in Thailand in 2014, so the country hopes the new foreign policy under President Joe Biden will bring about more positive changes in relations with the US. The article analyzes some outstanding issues about the Thailand-US relations trend under US President Joe Biden, as well as some adjustments in US foreign relations with ASEAN. Next, the article gives some insight into developments in Thailand-US relations in politics, economy, and military cooperation. The article has also assessed Thailand's role in US policy in the region. To strengthen ties with the US, Thailand needs to deal with some domestic problems such as human rights, human security issues, and environmental issues... The article finalizes by evaluating the Thailand-US relationship in the upcoming years. Thailand, with its geo-strategic position and leading role in ASEAN, will continue to play a decisive role in the US security network in the region.*

Keywords: *Thailand-US relations, Thailand foreign affairs, Thailand diplomacy, American foreign affairs*